

Гук І.-М. М.

студентка 4-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

СТАЖУВАННЯ КАНДИДАТА В АДВОКАТИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Розділ II Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. висвітлює процедуру набуття права на зайняття адвокатською діяльністю. Стаття 6 Закону визначає, що адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Так, стажуванням є діяльність із формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих у результаті теоретичної підготовки, особи, яка одержала свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, щодо її готовності самостійно здійснювати адвокатську діяльність з метою отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. Стажування в Україні базується на принципах системності, професійності, єдності програмного та методологічного підходів підготовки стажиста до самостійної адвокатської діяльності.

На сьогодні питання проходження стажування є особливо актуальним, оскільки його процедура та порядок є новими та незвичними для України. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у ст. 10 визначає, хто набуває статусу стажиста адвоката та яким чином проводиться стажування. Порядок проходження стажування, програма та методика оцінювання стажування затверджуються Радою адвокатів України. Зокрема, діють Програма проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, затверджена Рішенням Ради адвокатів України 1 червня 2013 р. № 125.

За наявності вакантних місць стажистів у конкретного адвоката особа може сформувати заяву про проходження стажування на сайті Національної асоціації адвокатів України. Якщо у конкретного адвоката немає вакантних місць стажистів, то можна стати в чергу на проходження стажування у нього. Особа, що побажала стажуватися, сплачує відповідний внесок у розмірі 20 мінімальних заробітних плат (на дату оплати). Рада адвокатів України може змінити розмір цього внеску. 30 % від вказаної суми сплачується на поточний банківський рахунок Національної асоціації адвокатів України, а 70 % — на рахунок відповідної ради адвокатів регіону (центру стажування). Слід зазначити, що дана норма Положення викликає найбільші суперечки серед науковців та практиків. Причому жваве обговорення викликає не сам факт встановлення плати за проходження стажування, а її розмір — 20 мінімальних заробітних плат. Однак більшість вважає, що ця сума є надто великою, та її встановлення може свідчити про спробу значно ускладнити допуск до професії. Адже майже 25 тис. грн можуть виявитися надзвичайно великою сумою для молодих спеціалістів, особливо в регіонах. Серед практикуючих

адвокатів існують думки, що потрібно плату зменшити до 6 мінімальних зарплат і надавати охочим розстрочку. При тому, слід зазначити, що на рівні рад адвокатів регіону спостерігається практика розстрочка суми платежу за проходження стажування.

Є і такі, хто взагалі проти встановлення будь-якої оплати за проходження стажування, адже, встановлення плати за проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю суперечить вимогам міжнародних актів і Конституції України, оскільки є відверто дискримінаційним за ознакою майнового стану.

Аналізуючи досвід зарубіжних країн, можна зробити висновок, що в різних країнах питання стажування регулюється по-різному, але при цьому є загальний принцип: кандидат в адвокати проходить додаткове спеціальне навчання під контролем асоціацій адвокатів і на платній основі. Терміни передбачені різні — від кількох місяців до 2–3 років. Так, у Великій Британії, де одна із найстаріших правових систем у світі, адвокати діляться на баристерів і соліситерів. І ті й інші проходять спеціальне професійне навчання, термін якого — 12 місяців. У баристерів оплата за нього вища, ніж у соліситерів. В Ірландії підготовка майбутніх адвокатів — багатоетапна, розрахована на 24 місяці. Звичайно, у порівнянні з платою за стажування в Європі, 25 000 грн., які потрібно заплатити кандидатам в адвокати в Україні, можуть здатися не такою вже значною сумою.

У той же час плата за стажування в Україні пояснюється тим, що раніше, коли не було встановлено плату за проходження стажування, адвокати в регіонах не хотіли брати стажистів, останні не знали, куди їм йти, ради адвокатів не розуміли, за які кошти це відбуватиметься. Так, модель стажування, прийнята в Україні, не унікальна і узятя з міжнародного формату, схожа модель працює в США, Німеччині, Росії. З метою зняття питань щодо стажування була запропонована система, що передбачає, щоб всі учасники цього процесу були задоволені і при цьому несли відповідальність кожен за свою ділянку. Тому запропонували модель, що передбачає оплату стажистами стажування органам адвокатського самоврядування і надання даної оплати адвокатами, які бажають стажувати.

Результати стажування оцінюються радою адвокатів регіону протягом тридцяти днів з дня отримання звіту. За оцінкою результатів стажування рада адвокатів регіону приймає рішення про: 1) видачу особі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; 2) продовження стажування на строк від одного до трьох місяців. На сьогодні виникає багато питань з приводу того, що робити із стажистом, якщо він демонструє надзвичайно негативні результати як під час проходження основного стажування, так і під час строку, на який продовжено стажування. Крім того, звичайно, було б доцільно законодавчо визначити необхідні для цього підстави, оскільки їх переліку досі немає.

Отже, щороку список вимог для набуття статусу адвокатів України стає усе жорсткішим, проте, можна зробити висновок, що це може бути додатковим стимулом для отримання професійних навичок і знань, трудової стажу. Чим складніший порядок, тим вірогідніше, що знання, отримані в ході підготовки до складання кваліфікаційного іспиту, під час проходження стажування, стануть у пригоді у подальшій трудовій професійній діяльності адвоката.